

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 286. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890593844656/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Sølvskillingen

Sølvskillingen blev trykt første gang i Folkekalender for Danmark 1862, der udkom december 1861.

I Bemærkninger fortæller A, at eventyret er skrevet i Livorno, da han i forbindelse med veksling af nogle penge havde modtaget falsk skillemønt (22). Dagbøger belyser tilblivelsen. 31.5.1861 hedder det: »Fik paa Touren fra Pisa her til Florents Idee til Historien om »Skillingens«, ved den ubekjendte Sølvmand, den Sorte ombord praktede mig paa og Ingen siden vilde modtage, jeg gav den til Jernbane Portneren i Livorno« (V 64f). 27.5. noterer han under sit ophold i Montreux: »Endt Fortællingen om Skillingen« (ib. 87), en oplysning, der dementierer, at eventyret er skrevet i Livorno, hvor A kun overnattede 5.6. Eventyret synes da også snarere påbegyndt i Firenze, hvor A opholdt sig 31.5.–4.6., idet han i et brev til Henriette Collin, Bern 1.7.1861, fortæller: »fra Florentz skriver sig et Eventyr: »Sølvskillingen« (BEC III 38). Endelig melder Dagbøger 30.7.1861, Maxen: »Reenskrevet Historien om Sølvskillingen« (V 107). Et sidste renskrift fandt sted på Christinelund 2.8.1865: »I Dag og igaar reenskrevet paa »Sølvskillingen« (ib. VI 258).

198.2 *Mynen*] anstalt, der fremstiller, slår, mønter. – 10 *mynat*] slået, præget.

200.19 *Lidse*] hånd.

201.26 *med egne Præg*] med gyldigt mærke, stempel.

Bispen paa Børglum og hans Frænde

Bispen paa Børglum og hans Frænde blev trykt første gang i Illustreret Tidende 27.1.1861.

31.7.–10.8.1859 var A på besøg på Børglumkloster, men når han i Bemærkninger skriver, at »*Bispen paa Børglum*« er skrevet efter et Ophold paa *Børglumkloster*« (22), skal dette dog tages i meget vid betydning. Eventyret synes nemlig først skrevet på Basnæs i november 1860. I Dagbøger 15.11.1860 hedder det: »skrevet i Dag flittig paa Bispen i Børglum« (IV 465) og 16.11.: »endt i Dag min Historie om Bispen i Børglum og hans Frænde« (ib.). Og til fru Henriette Collin 16.11.1860 skriver A: »disse Dage paa Basnæs virke ikke oplivende, her

er uendelig stille, vi see Ingen og jeg besøger Ingen; den meeste Tid tilbringer jeg ene oppe i min Stue, men har da her, første Gang paa hele Reisen, bestilt Noget, skrevet en Historie om Bispen paa Børglum Kloster og hans Frænde« (BEC II 392). Derefter fik eventyret imidlertid lov til at ligge til A 20.12.1860 vendte tilbage til Basnæs for at fejre julen. 28.12. meddelelser han Henriette Collin: »Jeg er meest paa mit Værelse, arbejder mere end jeg gjør det naar jeg er i Kjøbenhavn; foruden: Visen til Deres Svigerfader, har jeg nu [...] renskrevet og omskrevet, en tidligere Historie: »Bispen paa Børglum« (BEC II 396f, gentaget 2.1.1861, ib. III 1).

Allerede i det historiske romanfragment Christian den Andens Dverg fra 1831-32 forekommer motivet med biskoppen, der tilegner sig strandingsgodset (A-iana III 108), og det gentages i Agnete og Havmanden (1833; SS XI 494).

Selve historien om biskoppen på Børglum, »dette velbekjendte historiske Sagn« (Bemærkninger 22), mener Brix og Jensen IV 419 er hentet fra Tyge Beckers historiske fortælling Biskoppens Drab i Folkekalender for Danmark 1852, hvortil A iøvrigt selv bidrog med »Der er Forskjels og Verdens deiligste Rose. Alligevel viser ordlyden i eventyret klart, at grundlaget har været Jens Glob, den Haarde i Thiele² I 116 (der iøvrigt er forkortet i forhold til Thiele¹ IV 51, hvor moderens og Jens Glob's møde i Franken er langt mere detaljeret). Det fremgår dels af stavemåden Ottesund (Becker: Oddesund) og dels af omtalen af gudstjenesten julenat som Ottesang (Becker 119: »Biskoppen: skulde holde Visitats Juleaften«).

202.2ff. Sml. Dagbøger 30.7.1859, køreturen fra Nr.Sundby til Børglum: »langtborte einedes Børglum Kloster, som ligger meget høit. Det blev Aften, stille Veir og meget klart, forbi Vildmosen, over et Stykke Hede kom vi her Klokken 9 $\frac{1}{2}$; det er en gammel merk Gaard, der gjorde Indtryk som en stor Gjestgivergaard oppe paa St Gotthard, her var ganske den kolde friske Bjergluft og Nedblikket over Landet. Havet var at øine« (IV 345f). – **3** *Vesterrævvø*] Vesterhavet. – **7** *Børglum Kloster*] 6 km vest for Løkken; opr. kongsgård, men indrettedes i begyndelsen af 1100tallet som præmonstratenserkloster. Kirken blev domkirke for Vendelbo stift og bispen valgt af munkene. – **14** *Lindetræerne staae i Række*] sml. Dagbøger 3.8.1859: »i Gaarden staae høie Lindetræer« (IV 347). – **17-19** *vi gaae ... underlig*] sml. Dagbøger 31.7.1859: »Vinden tuder og piber som om Eficeraaret. Her er høit til Loftet, en snever lang Gang med svære Bjælker i Loftet« (IV 346). – **20ff.** sml. MLE om opholdet på Børglum: »»Det spøger paa Børglum!« havde man sagt mig i Aalborg. I en bestemt Stue viiste sig de afdøde Kanniker, man forsikrede, at Stiftets Biskop [: P.C. Kierkegaard] selv

havde seet dem. Jeg vover ikke at benægte Mueligheden af en Forbindelse mellem Aande- og Legemverdenen, men jeg tror ikke med Forvisning paa den« (II 215, jvf. ogs. s. 218).

203.6 Afjød] krydret drik af gær: honning. - **10 Oluf Glob]** biskop 1252-60. - **11 Frænde]** slægtning; iflg. Becker broderen Povl Glob, men anonym hos Thiele. Iøvrigt kendes intet til P.G. - **11 Frænder er Frænder værst]** gammelt ordsprog.

204.16 Franken] egnene omkring den midterste del af Rhinen. - **20 Elende]** elendighed, ulykke. - **22 hendes Søn]** Jens Glob. - **29 bider paa]** bliver hård. - **35 de hvide Bier svømmer]** det snør; jvf. *Snedronningen* (II 51.17 m. note). - **38 side]** vide.

205.3 Oluf Hare] om denne vides intet. - **4 Julaften]** efter sagnet, men drabet fandt sted 29.8.1260. - **4 Ottosang]** gudstjeneste før dagry kl.3; marulina; *Otte* = den tidlige morgenstund, før det bliver lyst. - **4-5 Hvidbjerg Kirke]** på Thyholm, nord for Struer. - **16 voldelig]** voldsom. - **20 ihvor skrapt han rider]** hvor skrapt han end rider. - **20 Otterund]** Oddeund. - **30 friste sit Liv]** reddede livet.

206.21 flor] tyndt gennemsigtigt stof. - **22 Sølmors-Kaabe]** kåbe af silke med indvævede sølvtråde. - **31 den tunge Sandstet]** sml. Dagbøger 31.7.1856 om Berglum: »en dyb sandstet Vej fører tæt forbi« (IV 346). - **33-34 Gange ... tilslukket]** sml. Dagbøger 31.7.1859: »Gangen hvor jeg boer fører til Kirken, men Døren der er tilmuret« (IV 346).

207.2 Vunde] sår. - **15-16 dernede ved Løkken ... heroppe]** sml. Dagbøger 31.7.1859: »jeg har fra mit Vindue Udsigt til Lykken« (IV 346) og 2.8.: »efter Frokosten kjørt ned til »Lykkene« [...] Husene have Tegltagene« (IV 347). - **24 Tænke-Budstikken]** telegrafen, der i årene efter 1855 blev anlagt over hele Jylland. - **26-27 Gildet i aften]** sml. Dagbøger 6.8.1859: »1 Dag skal være Reisegilde i Anledning af en Bygning ude paa Marken; inde skal dandses« (IV 349). - **27 Langtær]** gammeldags kædedans. - **28 den tappre Landsoldat]** Peter Fabers Dengang jeg drog afsted (1848). - **29 ff.** Et udtryk for A.s kulturoptimisme; jvf. Bemærkninger: »Dette velbekjendte historiske Sagn fra en haard, mørk Tidsalder, der endnu af Mange omtales som skjøn og værd at have levet i, stilles her frem i Modsætning til vor vistnok lyse og lykkeligere Tid« (22; jvf. også MLE II 215). - **29-30 rød ... Sommer i By]** se n.t. III 105.12.